

Nr 56.

Av herr **von Seth m. fl.**, *angående utfärdande av vissa bestämmelser i anledning av det vid armén tillämpade s. k. ackordhästsystemet m. m.*

Sedan ett 20-tal år tillbaka tillämpas vid armén ett s. k. ackordhästsystem. Detta system innebär, att arméns truppförband i mån av tillgång på anslagsmedel och övriga inkomster å hästlejningsanslaget inköpa största möjliga antal draghästar, s. k. ackordhästar, vilka därefter kvarhållas i tjänst vid truppförbanden visst antal dagar per år och under mellantiderna utlånas till traktens jordbrukare, s. k. fodervärdar. Hästarna inköpas i första hand direkt hos sådana hästägare, som äro villiga att ställa sig såsom fodervärdar, och i andra hand hos hästhandlare. Genom detta system fylles i fredstid huvudsakligast samt vid mobilisering och i krig delvis arméns behov av draghästar.

Såsom ersättning för lån av ackordhäst åligger det fodervärd dels att vårda och underhålla hästen under den tid, densamma icke är inkallad till tjänstgöring, dels att hålla hästen försäkrad till — av truppförbandschefen bestämt — betryggande belopp, dels slutligen ock att erlagga en för olika delar av landet växlande ackordsavgift. I gengäld äger fodervärd, som under tio år i en följd innehaft samma häst, att efter denna tid kostnadsfritt få sig hästen tilldelad.

Genom detta system har kronan sålunda utan någon egentlig risk ständig tillgång till ett antal vid den militära tjänsten vana, fullt inkörda och dessutom lämpliga hästar, vilka dels tillföra kronan en icke föraktlig inkomst i form av ackordsavgifter, dels under stora delar av året vårdas och utfodras utan att statsverkets utgiftskonto därför behöver belastas.

Till belysande av systemets ekonomiska sidor tillåta vi oss anföra följande siffror, hämtade från ett infanteriregemente.

1. Detta regemente hade vid 1938 års början 56 och vid samma års slut 48 ackordhästar; av de 8 hästar, varmed antalet under året nedgått, hade 4 kostnadsfritt tilldelats fodervärdar, 1 försålts till dragstamhäst, 2 kasserats och försålts till slakt samt 1 störtat och ersatts av försäkringsbolag,

2. inköpssumman för vid årets början befintliga hästar uppgick till 46.175 kronor, under det att deras dåvarande värde, försäkringsvärdet, uppgick till 37.760 kronor,

3. enligt utackorderingskontraktet äger regementet i fredstid disponera varje häst under sammanlagt 100 dagar per år,

4. samtliga hästar hade under år 1938 varit inkallade till tjänstgöring vid regementet i tillhoppa 3.841 dagar eller i medeltal 68 à 69 dagar per häst,

5. i ackordsavgift betingar sig regementet för ett fåtal äldre hästar 10 öre och för övriga hästar 15 öre för varje dag, fodervärden disponerar hästen,

6. under år 1938 uppgick hela den influtna summan av ackordsavgifter till 2.598 kronor och 65 öre eller till i medeltal 46 kronor och 40 öre per häst,

7. vid 1938 års ingång förfogade regementet över en reservation om c:a 1.100 kronor å hästlejningsanslaget, och

8. i anslag uppbär regementet för innevarande budgetår 1.000 kronor, av vilket belopp dock 372 kronor och 24 öre måst disponeras för inlejnning av draghästar under 1938 års repetitions- och landstormsövningar, då antalet ackordhästar icke förslog för de förband, som uppsattes vid regementet.

Av dessa sifferuppgifter framgår sålunda i första hand, att ett ganska avsevärt kapital är nedlagt i regementets ackordhästbestånd, men att detta kapital, om hänsyn tages endast till ackordsavgifterna, ändock förräntas med den numera icke föraktliga procentsatsen av 5,63. Då lejningskostnaderna inom länet f. n. måste beräknas vid kortare lejningsperioder till c:a 10 kronor per häst och dygn samt vid längre perioder till minst 7 kronor, kan den verkliga avkastningen av regementets ackordhästbestånd under ifrågavarande år uppskattas till c:a 29.000 kronor, d. v. s. 62 à 63 % av det i hästbeståndet nedlagda kapitalet.

Av sifferuppgifterna framgår dessutom, att hela systemet ekonomiskt uppbäres av fodervärdarna och vilar på möjligheterna att i fortsättningen utackordera hästarna på samma förmånliga villkor som hittills. Skulle fodervärdarnas intresse för systemet minska t. ex. genom för långa eller kanske framför allt genom för många årliga inkallelseperioder, faller hela systemet sönder och måste i anledning därav statsverket självt bära samtliga kostnader för detsamma. Fara föreligger också f. n., att fodervärdarnas förtroende för systemet av denna anledning inom kort skall komma att minska och med tiden kanske helt upphöra, då truppförbandens — på grund av det sista försvarsbeslutet — avsevärt utvidgade övningar måste tvinga truppförbandscheferna att öka de årliga inkallelseperiodernas såväl antal som varaktighet. F. ö. tyckes — till framtida men för hela systemet — den tendensen göra sig gällande, att högre myndigheter vid anordnande av övningar i större förband helt enkelt beordra truppförbandscheferna att uttaga större antal tjänstgöringsdagar fördelade på flera perioder per år än vad truppförbandscheferna, som ändock i egenskap av förvaltningsmyndigheter äro närmast ansvariga för systemets upprätthållande och ensamma kunna överblicka systemets möjligheter, anse och förklarat det möjligt att utkräva av fodervärdarna.

Siffrorna visa slutligen, att regementets hästantal under år 1938 nedgått

med 8 st. För att kunna bibehålla sitt redan förut alltför knappa hästantal måste regementet sålunda nu inköpa samma antal. Då emellertid för arméns bruk lämpliga och fullgoda hästar f. n. betinga ett pris av c:a 1.000 kronor per st. och regementet för inköp disponerar endast c:a 5.700 kronor, kommer dess hästbestånd vid innevarande budgetårs utgång att hava nedgått med 2 à 3 hästar. Den närmaste följden härav blir dels att regementet under närmast kommande år måste taga ut så mycket större antal tjänstgöringsdagar av de kvarvarande hästarna, dels att regementets inkomster av hästarna nedgå, dels slutligen ock att regementet i fortsättningen nödgas utnyttja allt större och större del av anslag och inkomster till lejningar i stället för till inköp och ökning av hästbeståndet.

Det är enligt vår mening icke rätt av staten att på detta sätt behandla ett system, som krävt en så stor kapitalinvestering och som innebär en sådan påtaglig inkomst för staten. Ett system, som i första hand medför en så stor fördel för staten ur såväl ekonomisk som försvarsberedskapssynpunkt och som i andra hand dels möjliggör för landets småbrukare att på ett billigt sätt hålla sig med goda dragare, dels ökar jordbrukets avkastning av hästavel, får icke undan för undan upprivas på sätt, som nu och under de senaste åren skett. Systemets grundvalar — fodervärdarnas medverkan till systemets upprätthållande och deras ekonomiska stödande av detsamma — få icke försvagas, och hela systemet får icke tillfogas skador därigenom, att vissa myndigheter i ovist nit söka för stunden uppnå en liten besparing i övningskostnader genom ett överdrivet utnyttjande av ackordhästarna. Systemet måste vidare genom tillräcklig anslagstilldelning främst upprätthållas i full utsträckning och dessutom i möjligaste mån utvidgas. Vid beräkning av denna anslagstilldelning bör man enligt vår uppfattning utgå ifrån att anslaget jämte inkomsterna för försålda hästar skall möjliggöra ett bibehållande av det nu befintliga hästantalet, under det att truppförbanden böra få disponera ackordsavgifterna för hästbeståndets successiva utökande. Ett dylikt tillvägagångssätt skulle helt visst avsevärt öka truppförbandens intresse för att söka ytterligare förhöja systemets räntabilitet.

Då hela tjänstetiden för en ackordhäst icke kan beräknas överstiga 10 år, måste sålunda anslaget tillsammans med beräknade inkomster för försålda hästar sättas till ett belopp, som täcker dels kostnaderna för ett årligt inköp av det antal hästar, som motsvarar 10 % av arméns nuvarande innehav av ackordhästar, dels de beräknade lejningskostnaderna för det antal hästar, som arméns truppförband under vissa delar av året måste inleja utöver ackordhästarna.

Under återopande av det sålunda anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta
dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl.
Maj:t måtte utfärda sådana reglerande bestämmelser rörande

de antalet inkallelseperioder för varje häst och dessa perioders sammanlagda längd per år, att fodervärdarnas ekonomiska fördel av och därmed också deras intresse för ackordhästsystemet icke kommer att minskas,

dels att öka arméns hästlejningsanslag med så stort belopp, att det nuvarande ackordhästsystemet icke försämras utan tvärtom, om möjligt, förbättras.

Stockholm den 18 januari 1939.

T. G. von Seth.

Ernst V. Olsson.
Staxäng.

Birger Gezelius.
